

عنوان کرسی: بررسی فقهی تولید گیاهان اصلاح ژنتیکی

الف. شرح موضوع: موضوع کرسی ترویجی بطور دقیق و علمی شرح داده شود.

گیاهان اصلاح ژنتیکی یا تراریخته، بر گیاهانی اطلاق میشود که ساختار ژنتیکی آنان با هدف تقویت صفات مطلوبی چون بهبود کیفی، افزایش کمی، مقاومت در برابر آفات یا زدودن صفات نامطلوب از طریق شیوه های پیشرفته مهندسی ژنتیک، تغییر یافته است. با وجود گذشت دو دهه از تولید محصولات تراریخته و سیر صعودی کشت آن در اقصی نقاط جهان، تولید این محصولات در کشور ما با چالش های گوناگون روبروست. نظر به حاکمیت شرع مقدس اسلام بر جامعه ایران و خاستگاه شرعی قوانین، تبیین حکم تولید محصولات تراریخته بر مبنای ادله شرعی، امری ضروری است. در این راستا نظر به ضرورت موضوع شناسی، ابتدا دیدگاه کارشناسان در ارتباط با موضوع تراریخته مورد بررسی قرار گرفت و سپس بخش فقهی و حکم شناسی موضوع، تبیین شد. یافته های پژوهش حاکی از آن است که سلامت این محصولات در سطح جهانی امری پذیرفته شده و مسلم است و عدم پذیرش آن در برخی جوامع از جمله محافل ایران بیشتر بر پایه مستنداتی است که از نظر علمی، قطعیت آن ثابت نشده است. در بخش حکم شناسی با توجه به عدم دلیل معتبر بر تحریم تراریخته، حکم اولیه آن اباحه است. اما با این وجود با توجه به وضعیت اقلیمی ایران و چالش های زراعی پیشرو، به کارگیری زیست فناوری و تولید محصولات تراریخته به منظور ممانعت از سلطه بیگانگان، امری ضروری به نظر می رسد.

در خصوص پژوهش های صورت پذیرفته در موضوع حاضر می توان به پژوهش « مبانی فقهی مهندسی ژنتیک و محصولات تراریخته » به قلم ابوالقاسم علیدوست اشاره نمود که نویسنده محترم با بررسی دیدگاه های گوناگون در آیه ۱۱۹ سوره نساء در پی واکاوی میزان سنخیت بحث دست ورزی ژنتیکی با تغییر منهی عنه در آیه شریفه یعنی تغییر در خلقت الهی میباشد (علیدوست، ۱۳۹۵). در پژوهشی دیگر تحت عنوان « بررسی محصولات تراریخته از دیدگاه دینی و سیاسی »، نیز در جنبه دینی، محور

بحث بر مبنای همین مسئله شکل گرفته است، اگرچه نویسنده گرامی، اشاره کوتاهی به حدیث لاضرر نموده اند، اما صرفا به نقل استفتاء فقها پرداخته و بررسی جوانب مختلف حدیث و ارتباط آن با بحث حاضر را مسکوت گذارده اند (مهدی پور و همکاران، ۱۳۹۵). در مقاله ای دیگر با عنوان « بررسی تطبیقی دیدگاه ادیان مختلف در مورد فناوری محصولات تراریخته »، پژوهشگر محترم علاوه بر نقل دیدگاه علمای مسلمان در باب جواز یا عدم جواز تغییر و دستورزی ژنتیکی، حکم مصرف این محصولات را نیز مورد بحث قرار داده است (رهنما، ۱۳۹۴). خلاصه چشمگیر در این میان بحث از مبنای فقهی مسئله و به عبارت دیگر مبنای استنباطی حکم تولید

محصولات تراریخته میباشد.

ج. موارد نوآوری: با وجود بررسی موضوع تراریخته از سوی اندیشمندان بیوتکنولوژی و بررسی جنبه های مختلف آن و با وجود فتاوی مراجع عالیقدر شیعه، جنبه فقهی مسئله به نحو دقیق برای مخاطبین واکاوی نشده و پژوهش مستقلی در این زمینه صورت نگرفته است. به نحوی که تحقیقات صورت گرفته در این باب، اکثرا به بحث جواز یا عدم جواز تراریختگی و ذات دست ورزی ژنتیکی بر مبنای آیه ۱۱۹ سوره نساء متمرکز گردیده اند. لذا بر مبنای ضرورت تحقیق، پژوهش حاضر در پی واکاوی حکم فقهی تولید گیاهان تراریخته بر مبنای فقه امامیه می باشد.

	د. فرایند: فرایندی که در آن فرضیه/ایده/مدل/ نظریه حاصل شده است، بطور دقیق شرح داده شود. با توجه به نوپدید بودن موضوع تراریخته و عدم سابقه آن در شرع مقدس، تشخیص حکم آن، شناخت دقیق موضوع را ایجاب می نمود. در این راستا، نظر به تخصصی بودن موضوع، ابتدا تبیین دقیق آن بر مبنای نظر کارشناسان و متخصصین صورت پذیرفت. سپس بر مبنای دیدگاه برگزیده علمی، حکم شرعی مسئله بیان گردید. در خصوص حکم مسئله نیز ابتدا حکم اولیه آن بر مبنای عمومات و اطلاعات شرعی ذکر شد و سپس حکم ثانویه موضوع بر مبنای شرایط خاص و استثنائی تبیین گردید.
	ه. منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود. رهنما، حسن (۱۳۹۴)، بررسی تطبیقی دیدگاه ادیان مختلف در مورد فناوری محصولات تراریخته، مجله اخلاق زیستی، صص ۲۱۸-۱۸۳. علیدوست، ابوالقاسم (۱۳۹۵)، مبانی فقهی مهندسی ژنتیک و محصولات تراریخته، دین و قانون، صص ۴۸-۱۱. مهدی پور، داود؛ بحری شعبانی پور، امیر هوشنگ؛ محمدی زاده، فلورا، بررسی محصولات تراریخته از دیدگاه دینی و سیاسی، همایش محصولات تراریخته در خدمت تولید غذای سالم، حفاظت از محیط زیست و توسعه پایدار، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان.

خلاصه طرحنامه شامل همه موارد از (الف تا ه) بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کلمه باشد.